

SÈRIE 1

PRIMERA PART

1.

[2,5 punts]

Pauta de correcció

Els 2,5 punts assignats a la pregunta es poden atorgar si l'examinand explica que:

- A. *Amb Laura i Teresa, Llor crea dues figures contraposades, mentre que Beatriu comparteix característiques de totes dues. Laura representa la dona ciutadana (ve de Barcelona), educada, sensible i delicada, però també idealista i ingènua. El nom prové del Cançoner de Petrarca (1303-1374) i representa la dona idealitzada, que harmonitza sentiment i coneixement. Llor la descriu «blava d'ulls, de veu sense estridències, harmoniosa de línies...», i va vestida sempre amb roba blanca. (1 punt)*
- B. *Teresa és, en canvi, el model de dona conformada i sacrificada a les tasques domèstiques i a preservar el patrimoni familiar. Ha rebut una educació domèstica tradicional. És una «verge de quaranta anys» que mai no ha conegut la correspondència amorosa i que sempre ha reprimat els seus impulsos passionals. Vesteix roba fosca i passada de moda, al contrari que Laura. Menysprea Laura i tot el que representa. (1 punt)*
- C. *Beatriu, a qui tothom anomena «L'avorrida», és un ésser marginat, com també ho serà Laura. El nom, pres de l'estimada literària de Dante (1265-1321), també s'associa a la idealització (de la dona angelicada), però en el seu cas expressa més una potencialitat que no pas una realitat: sola, marginada, sense afecte. (0,5 punts)*

2.

[2,5 punts]

Els 2,5 punts assignats es poden atorgar si l'examinand explica que:

- A. *El títol Bruixa de dol integra la referència a dues tradicions literàries: d'una banda, la poesia popular representada per la cançó infantil «Plou i fa sol, / les bruixes es pentinen. / Plou i fa sol, les bruixes porten dol»; de l'altra, el llibre Sol, i de dol, de J.V. Foix, que representa la tradició literària catalana culta i el conreu de formes sofisticades i exigents com el sonet. El llibre es caracteritza per la voluntat de retorn a formes poètiques tradicionals i a formes poètiques cultes, que s'alternen en les diverses seccions del llibre. Deixant de banda alguns poemes curts en vers lliure, hi ha seccions íntegrament de poesies en forma de cançó popular (amb els seus recursos mètrics i de llenguatge): és el cas de «Foc de pales», a la primera part, i «Els núvols duien confeti a les butxaques», a la segona; i dues seccions compostes exclusivament per sonets: «Bruixa de dol» a la primera part, i «Sense llops ni destrals» a la segona. (1,5 punts)*
- B. *Aquesta combinació de literatura culta i popular forma part d'un procés de construcció d'una personalitat poètica que reivindica les formes cultes tradicionalment masculines i, al mateix temps, vol crear una veu pròpia a partir de les formes populars que representen l'anonimat i el silenci de les dones (fades i bruixes) en la tradició literària. Significativament, totes dues formes són presents a la primera part (l'experiència individual) i a la segona (l'experiència de la solidaritat i la consciència col·lectiva de les dones). (1 punt) Es valorarà que l'alumne il·lustri l'explicació amb exemples, paràfrasis o breus comentaris de poetes o seccions.*

3.

[2,5 punts]

Pauta de correcció

Els 2,5 punts assignats a la pregunta es poden atorgar si l'examinand explica que:

- A. *Rusiñol literaturitza l'enfrontament entre l'artista i la societat sota els símbols de la Poesia i la Prosa. La figura de l'artista està representada per la petita troupe de circ ambulat que arriba al poble (Cop-de-puny, el Clown i Zaira), mentre que els habitants de la vila representen la societat. Els comedians (la Poesia) són un grup d'escollits que representen uns valors exemplars de noblesa i generositat oferta a la societat, mentre que els habitants del poble es representen com a Prosa: materialista, mesquina, egoista i immobiliista. El conflicte i el trencament es manifesta al final de l'obra quan Zaira rebutja les monedes de Joanet i els comedians són expulsats del poble. L'enfrontament acaba amb la sentència final del Clown, que condemna la gent del poble a ser Prosa eterna. (1 punt)*
- B. *El Clown és el personatge més destacat del primer grup. Representa l'artista que vol redimir la societat dels seus mals. La seva missió, com la dels seus col·legues, és divertir la gent, tot i que no n'obté gaire recompensa i queda condemnat a la soledat. Zaira, ballarina i cantant, representa aquesta «alegria que passa»: el goig fugisser que l'artista pot oferir a la societat, que l'exclou i el converteix en un marginat: haurà de continuar el seu camí amb el grup de comedians sense que pugui tastar una estabilitat vital que resultés del compromís entre l'artista i la societat. Joanet és, dins del grup de la societat conservadora i immobiliista, l'únic que manifesta certes idees de canvi: ha llegit i té el cap «ple de cabòries», però viu empresonat i es deixa dur per les convencions de la tradició. La Poesia només és una il·lusió que passa i, doncs, resta condemnat quan els comedians se'n van del poble. (1,5 punts)*

4.

Els 2,5 punts assignats a la pregunta es poden atorgar si l'examinand explica que:

- A. *Carola Milà supera la pròpia marginalitat a conseqüència del seu origen (com a filla il·legítima de l'hereu dels amos de la fàbrica on treballava la seva mare) gràcies al seu instint picaresc i capacitat regenerativa, mercès als quals va canviant d'identitat a cada nova etapa de la seva vida, cosa que li permet esborrar el seu passat, construir uns nous orígens, adaptar-se a la realitat a mesura que aquesta canvia i aprofitar-se de l'entorn en què es troba en cada cas per ascendir socialment fins a adquirir un nivell de vida acomodat i, sobretot, aconseguir la llibertat, l'emancipació. (1 punt)*
- B. *Malgrat les transformacions constant de la protagonista, Capmany no crea un personatge de caràcter complex que construeixi una identitat per mitjà de la consciència segons els models, per exemple, de la novel·la psicològica, sinó que, a imitació de la picaresca, fa que Carola Milà centri la trama al llarg d'episodis, no sempre enllaçats, en què interactua en uns entorns diferents i amb una identitat construïda per a l'ocasió, que li permet introduir-se en els nous espais social (grup, família, cenacle, classe) sense acabar-hi de pertànyer-hi mai del tot. En aquest sentit, es valorarà que l'examinand sàpiga explicar amb les seves paraules aquesta disgregació del subjecte o que sigui capaç d'argumentar la tensió que es produeix entre l'individu (amb màscara o sense) i la societat. En qualsevol cas, per obtenir la màxima puntuació, cal que identifiqui i contextualitzi sumàriament com a mínim dues de les identitats que adopta la protagonista al llarg de la novel·la: la Carmina Torres quan és acollida per la família Reinal; la Llorença Torres, quan treballa de prostituta primer per un proxeneta i després per a la senyora Rosita; la Judith Nagy quan s'instal·la a París de 1951 a 1968, o fins i tot, Carola en el seu paper d'escriptora (1'5 punts).*

SEGONA PART

1.

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

Pautes de correcció

Els tres punts assignats al contingut del comentari es poden atorgar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir:

- A. *Si situa el text en la secció «Intermezzo», que, a diferència de les seccions unitàries «Visions» i «Cants», conté poemes que comenten circumstàncies concretes de la vida i del pas de l'any, i que, com aquest, són composicions breus, de caràcter líric i to generalment reflexiu (1 punt).*
- B. *Si comenta que el poeta contempla dues flors que algú ha llençat al camí, i pensa com moriran assecades pel sol, però que, en canvi, el record de la seva bellesa mai no desapareixerà transcendit per l'acte de creació, que és el poema. Si argumenta que les flors, descrites amb característiques humanes (v. 5-6 i 8-12), són en aquest poema la imatge essencial de l'al·legoria a partir de la qual Joan Maragall es refereix a la seva concepció de la poesia i del poeta, representada amb les característiques que els atribueix: la innocència, l'espontaneïtat de la contemplació, la salvació per la paraula o l'eternitat de la poesia enfront de la bellesa efímera del món. (1 punt).*
- C. *Si n'analitza els principals aspectes formals: tres estrofes de quatre versos decasíl·labs (els senars) i hexasíl·labs (els parells, excepte el vers 8è, que és decasíl·lab), de rima consonant encadenada. Es valorarà si es destaca i es comenta l'alternança de les veus narratives (el poeta i les flors), un aspecte característic de la poesia de Maragall, o la prosopopeia amb què construeix l'al·legoria. (1 punt)*

2.

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

Pautes de correcció

Els tres punts assignats al contingut del comentari es poden atorgar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir, si:

- A. *Identifica que el fragment correspon a la intervenció final d'Antígona, que clou la reelaboració espriuana del mite clàssic, just abans del monòleg d'El Lúcid Consell, un personatge introduït en l'edició de 1947. El text és el desenllaç de l'enfrontament entre el nou rei de Tebes, Creont, i Antígona. Al primer acte, el conseller Creont havia atiat la batalla, animant Etèocles a lluitar contra Polinices, cosa que va provocar la mort dels dos germans i l'autoproclamació de Creont com a rei. Antígona, que havia intentat en va evitar que Etèocles s'enfrontés al seu germà Polinices, es torna a enfrontar a Creont al tercer acte perquè el nou rei ha imposat que el cos de Polinices, considerat un traïdor, no sigui enterrat. Antígona, que ha trencat la llei política imposada perquè ha decidit obeir el seu sentit ètic i enterrar el seu germà com mana la tradició, s'autodeclara innocent perquè ha obeït la llei moral. (1'5 punts)*
- B. *La tragèdia és la resposta cívica d'Espriu al conflicte civil espanyol (el text original és del març 1939), avantsala de la Segona Guerra Mundial, i al context de la postguerra europea i a la consolidació del règim franquista (l'obra es publica per primera vegada el 1955, després que fos revisada amb canvis significatius el 1947). En aquest sentit, Espriu encarna en la tragèdia d'Antígona el dolor que provoquen les lluites fratricides i el xoc de legitimitats entre la llei i l'ètica. Enfront de Creont, que esdevé la imatge de la dictadura i de les lleis de venjança pròpies dels conflictes bèl·lics, Antígona representa, al contrari, l'intent de concòrdia. Com ella mateixa reconeix a Terèsias, el vell cec endeví, el seu sacrifici injust és, tanmateix, necessari per aturar la cadena de venjances i odís, i recuperar la pau de la ciutat, en un acte suprem de perdó col·lectiu personalitzat en Antígona mateixa. (1,5 punts)*

ERRORS DE LLENGUA A LA PROVA DE LITERATURA CATALANA

1. Criteri general

Es pot arribar a descomptar fins a 1 punt de la nota de l'examen per errors de llengua.

No hi ha un barem que penalitzi per cada error (0,1, 0,25, etc.). La penalització, si és el cas, resulta d'una valoració general de la prova, segons la pauta següent.

2. Pauta

Pocs errors lleus o lapsus clars: 0 punts

Error lleus abundants i repetits: 0,5 punts

Molts errors lleus i/o alguns de greus: 0,75

Molts errors greus: 1 punt

Excepcionalment, es pot arribar a descomptar fins a 2 punts en el cas d'errors molt greus i molt abundants, o bé d'una redacció tan deficiente que faci difícil la comprensió. En aquests casos, convé que es detallin les raons per les quals s'ha descomptat més d'un punt.

De manera general, es poden considerar greus les errades ortogràfiques que afecten b/v, i/y i l'ús de h, la mala puntuació —especialment per absència—, els castellanismes lèxics, morfològics i sintàctics, l'omissió de pronoms àtons o els anacoluts. Són poc greus o lleus l'oblit ocasional d'accents, l'oblit o abús de la dièresi, els pronoms relatius col·loquials o l'ortografia dels pronoms febles, per exemple.

3. Indicació del descompte per errors de llengua

El quadern d'examen (enunciats i resposta en un sol quadern) preveu una casella per a indicar el descompte per faltes, que s'aplica sobre la suma de notes parcials de cada exercici.

SÈRIE 5

PRIMERA PART

1.

[2,5 punts]

Els 2,5 punts assignats es poden atorgar si l'examinand explica que:

- a) L'obra presenta deu escenes que es poden dividir en tres parts: la primera, que ocupa les quatre primeres, serveix per a presentar el poble; la segona (escenes V-VIII) explica el sotrac que representa l'arribada dels artistes en aquest poble ensopit, i la tercera, que inclou les dues darreres escenes, conté el desenllaç de l'obra i la moralitat final. **(1 punt)**
- b) El temps està molt ben indicat en les acotacions i les referències internes: l'acció comença a les cinc de la tarda, i s'indica que la funció començarà una hora més tard de l'arribada dels artistes, és a dir, al capvespre. **(1 punt)** Es valorarà especialment que l'examinand assenyali el disseny de l'autor de fer coincidir el temps real que dura la peça amb el temps en què transcorre l'acció. **(0,5 punts)**

2.

[2,5 punts]

Els 2,5 punts assignats es poden atorgar si l'examinand explica que:

- (a) La societat de Comarquinal, transposició literària de Vic, és una societat provinciana, tradicional, immobiliària, classista, on regnen la hipocresia i la falsa moral, que només viu per les aparences i que Llor irònicament anomena «ciutat dels sants». **(0,5 punts)**
- (b) Un dels personatges més representatius d'aquesta societat és l'oncle Llibori Terra Negra, que té el sobrenom Nas de rei: el nom Terra Negra està connotat negativament (fosc com el Collat negre que dona entrada a Comarquinal); el sobrenom Nas de rei apunta a l'avarícia. És un dels homes més acomodats de Comarquinal, però li agrada fer-se el pobre davant dels forasters. Encara que estiguin disfressades d'altruisme, totes les seves actuacions tenen una finalitat econòmica. (Es valorarà l'esment d'alguna de les seves actuacions, com ara que recollí la Ventura, antiga serventa d'una cosina morta, perquè quan aquesta morí li cedirà a l'Angelina el passament de què gaudeix; que s'aprofità de la desgràcia del seu germà, l'hereu dels Terra Negra, que era un «mal cap»,

per adquirir totes les possessions que anava malvenent; que el va ajudar a anar-se'n a Amèrica per quedar-se ell com a hereu i va acollir la dona i la filla, la Beatriu, a qui té marginada i anomenen l'Avorrida; que desheretà el fill gran i li prohibí d'entrar a casa quan li va confessar que es volia casar amb la filla de l'enterramorts, una dona inferior, que havia deixat embarassada; o que casa la seva filla Angelina amb l'escrivent per interès, tot i saber que està malalt i pot contagiar-la.) L'autor en descriu també la depravació sexual (com quan en un dinar amb els Muntanyola deixa caure un tovalló i s'ajup a sota la taula per mirar la Laura per sota de les faldilles). **(1 punt)**

- (c) L'oncle Joanet té característiques semblants: tot i ser també dels més rics de Comarquinal, li agrada fer-se el pobre i té fama d'avar. També és un depravat que tot i la seva edat va al darrere de prostitutes i de dones casades. **(0,5 punts)**
- (d) La tia Madrona personifica amb molta claredat aquesta societat immobiliària, obscurantista i retrògrada. És contrària a qualsevol idea de progrés, fa de minyona a temps complet del seu germà, l'oncle Joanet, i «ha preferit la mort ans que veure's exposada a la tafaneria dels metges». **(0,5 punts)**

3.

[2,5 punts]

Els 2,5 punts assignats es poden atorgar si l'examinand explica que:

- (a) Cosme Tudurí és un editor de Barcelona que encarrega a Carola Milà la redacció de les seves memòries, quan Carola ja és vella i rica, i viu retirada a Mallorca. Apareix sobretot en el pròleg i al final del darrer capítol, i en altres moments de la novel·la (al final dels capítols 10 i 12). **(1 punt)**
- (b) El personatge introdueix comentaris al procés de redacció de les memòries de la narradora protagonista. D'aquesta manera permet objectivar algunes reflexions de la narradora sobre la seva literatura (especialment sobre la relació de realitat i ficció), i alhora convèncer el lector que és davant unes memòries veritables. **(0,5 punts)**
- (c) Les reflexions esmentades giren entorn de la relació entre realitat i ficció, i la moralitat de la narració. L'exigència de veritat («no faig literatura», diu la narradora) justifica la primera persona, l'aparença caòtica o les referències a personatges notables —però sense ser massa clara—; el gènere de ficció, d'altra banda, justifica la necessitat d'escenes obscenes, que són l'«it» de les històries d'amor, i la decisió de donar-hi forma de novel·la —així s'excusa la referència a personatges històrics. Pel que fa a la moralitat del relat, la narradora afirma que la pèssima reputació ara és bona perquè és rica, parla

dels seus amors (els diners i la llibertat), del desconeixement dels conceptes de pecat i mal, i de la voluntat de Cosme Tudurí de fer-hi posar escenes eròtiques per atreure lectors. **(1 punt)**

4.

[2,5 punts]

Els 2,5 punts assignats es poden atorgar si l'examinand explica que:

- (a) El llibre està dividit en dues parts molt clares. **(0,5 punts)**
- (b) La primera part, que ocupa les seccions 1-4, tracta fonamentalment de l'experiència amorosa, i se centra en la soledat, la tristesa amorosa, el desig i el sexe. Aquesta part està dominada per la secció 4, que porta el títol «Bruixa de dol» i està formada només per sonets; les altres tres seccions fan servir la forma de la cançó o són poemes breus en vers lliure. **(1 punt)**
- (c) La segona part es titula genèricament «Avui les fades i les bruixes s'estimen» i consta de dues seccions (5 i 6) que se centren en la descoberta de la identitat femenina, la pertinença al col·lectiu femení, la solidaritat entre dones i, en darrer terme, la presa de consciència que implica la lluita feminista. S'hi tornen a combinar la cançó (secció 5) i els sonets (secció 6). **(1 punt)**

SEGONA PART

1.

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

Els 3 punts assignats al contingut del comentari es poden atorgar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir, si explica que:

- (a) La veu narrativa dels primers quatre versos dona pas a un diàleg entre les veus de la terra i el comte Arnau després que aquest ha seduït Adalaisa, que bona part d'aquest diàleg està construït per l'alternança de parelles de versos en boca de cada interlocutor, i que es tanca amb una sèrie de setze versos en què les veus de la terra resumeixen els versos anteriors i anuncien el destí del comte. **(0,5 punts)**
- (b) Amb l'excepció dels versos 5-8, el text està construït amb versos de set síl·labes amb rima assonant en -à en els versos parells, com en les cançons narratives tradicionals. L'obertura del diàleg amb les veus de la terra (vv. 5-8) té la mateixa rima, però s'hi combinen versos de 4+4 i 4 síl·labes; el ritme creat per les repeticions («fill de la terra», «ara demana») imita vagament la cançó del comte Arnau. **(0,5 punts)**
- (c) Les veus de la terra tenen un significat polivalent: d'una banda, personifiquen la terrenalitat dels impulsos vitals del personatge d'Arnau, el qual empenyen contínuament en uns actes conduïts únicament per la passió i l'individualisme; de l'altra, representen també les essències del caràcter català i, també, el poble i la terra —la geografia concreta—, dels quals han nascut la cançó i la llegenda d'Arnau. **(0,5 punts)**
- (d) En el fragment queden molt ben definides: (1) una ideologia vitalista, encarnada en el desig del comte Arnau de viure sempre i d'una manera forta i intensa, amb arrelament a la terra; ho demostra la comparació sistemàtica amb els elements potents de la natura: el roure, que s'arrela a la terra i alhora s'obre al cel; la roca que resisteix els elements; la força impetuosa de la mar; l'aire inflammat pel sol immortal. En tots hi ha la idea d'intensitat, grandesa i permanència. **(0,75 punts)** I (2) aspectes de la filosofia de Friedrich Nietzsche: en el diàleg amb les veus de la terra, aquestes empenyen Arnau a voler-ne sempre més i a superar aquells elements de la natura, que són limitats. Arnau, doncs, vol superar tota limitació en la voluntat de ser i d'afirmar-se; i això porta al concepte de *superhome*: en la visió final de les veus de la terra, Arnau no és un condemnat, o, dit altrament, el que els homes veuen com una condemna és la realització màxima de la voluntat d'afirmació vital. **(0,75 punts)**

Proves d'accés a la Universitat 2023, convocatòria ordinària. Criteri d'avaluació

2.

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

Els 3 punts assignats al contingut del comentari es poden atorgar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir, si:

- (a) Situa l'escena al final del tercer acte. L'escena té lloc dins del palau dels reis de Tebes, davant del govern de l'autoproclamat rei, Creont. Hi concorren Antígona i Eumolp després que els guardes els hagin arrestat per haver incomplert la llei imposada per Creont que impedia l'enterrament del germà d'Antígona Polinices. Antígona assumeix tota la culpa i n'eximeix Eumolp. El monòleg final d'Antígona és el desenllaç del conflicte que s'ha anat exposant al llarg de l'obra. **(1 punt)**
- (b) Explica que Antígona ha decidit no acceptar la llei imposada i es proclama fidel a la llei de la tradició, la moral i la sang: «La meua sang m'ordenava d'arrencar aquell cos de la profanació». És innocent, doncs, perquè ha obrat segons la llei moral, contrària a la llei política de la tirania de Creont. En obrar en conseqüència i reclamar-se fidel a aquesta llei i assumir el seu destí, la mort d'Antígona esdevé no pas una condemna inútil, sinó un sacrifici pel seu poble que ha de posar fi a la maledicció que pesa sobre Tebes. En conclusió, l'acte heroic d'Antígona és una lliçó moral contra les lleis punitives i venjatives de Creont. L'acceptació del seu destí implica morir en pau i, en la foscor de la presó, revivint en el record les imatges vives de Tebes («els carrers, la font, els camps, el riu, aquest cel»). La correlació entre el mite tràgic grec i l'Espanya franquista i de l'Europa dominada pels feixismes és evident: Creont esdevé la imatge del dictador que imposa unes lleis repressives per castigar i no per restablir la concòrdia i la pau. **(1,5 punts)**
- (c) Explica que a l'acte tercer apareix la figura del Lúcid Conseller, un personatge inventat per Espriu que actua des d'una posició distant per comentar els fets. El personatge contrasta amb la resta de consellers, seguidors fidels de Creont, que accepten el seu mandat tot donant-li suport i parlen en termes estrictament burocràtics de compliment de la llei. Tot i que la intervenció del Lúcid Conseller en el fragment és breu s'observa com destaca també per la ironia i sarcasme dels seus comentaris. El Lúcid Conseller és l'*alter ego* d'Espriu. **(0,5 punts)**

ERRORS DE LLENGUA A LA PROVA DE LITERATURA CATALANA

1. Criteri general

Es pot arribar a descomptar fins a 1 punt de la nota de l'examen per errors de llengua.

No hi ha un barem que penalitzi per cada error (0,1, 0,25, etc.). La penalització, si és el cas, resulta d'una valoració general de la prova, segons la pauta següent.

2. Pauta

Pocs errors lleus o lapsus clars: 0 punts

Error lleus abundants i repetits: 0,5 punts

Molts errors lleus i/o alguns de greus: 0,75

Molts errors greus: 1 punt

Excepcionalment, es pot arribar a descomptar fins a 2 punts en el cas d'errors molt greus i molt abundants, o bé d'una redacció tan deficiente que faci difícil la comprensió. En aquests casos, convé que es detallin les raons per les quals s'ha descomptat més d'un punt.

De manera general, es poden considerar greus les errades ortogràfiques que afecten b/v, i/y i l'ús de h, la mala puntuació —especialment per absència—, els castellanismes lèxics, morfològics i sintàctics, l'omissió de pronoms àtons o els anacoluts. Són poc greus o lleus l'oblit ocasional d'accents, l'oblit o abús de la dièresi, els pronoms relatius col·loquials o l'ortografia dels pronoms febles, per exemple.

3. Indicació del descompte per errors de llengua

El quadern d'examen (enunciats i resposta en un sol quadern) preveu una casella per a indicar el descompte per faltes, que s'aplica sobre la suma de notes parcials de cada exercici.